Hitit Üniversitesi ***Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi***
Yıl 4, Sayı 1, Haziran 2011 (15-42)

KÜRESELLEŞME KOŞULLARINDA KENTSEL DİNAMİKLERİN GELİŞİMİ[★]

*Hasan Hüseyin DOĞAN**

Öz

Toplumların ekonomik, siyasal, toplumsal ve kültürel yanlarını etkileyen küreselleşme 20. yüzyılın son çeyreğinde sıklıkla kullanılan bir kavram haline gelmiştir. Bununla birlikte, toplumların küreselleşme ile karşılaşmaları ve tanışmaları yeni bir olgu değildir. Küreselleşmenin, bir şekli yaklaşık beş yüz yıl önce Batı Avrupa ülkelerinin sömürgeleştirme girişimleri ile başladı. Küreselleşmenin en son aşması 1980'li yıllarda yaşanan bilgi teknolojileri devrimi ve 1990'lı yıllarda yaşayan Sovyetler Birliği'nin çökmesinden sonra yaşandı ve yeni bir küreselleşme tanımı yapıldı. Bütün bu aşamalar sırasında kentler önemli işlevler üstlenmişlerdir. Küreselleşme ülkeler arasında olduğu kadar kentler arasında da karşılıklı bağımlılık derecesini arttırdı. Kimi kentler ulusal sınırlar dışında olan diğer kimi kentler ile ilişki kurmaları için özendirilmiştir. Küreselleşme, yoksulluğun ortadan kalkmadığı para ve mallar, uluslararası sınırlar dışında serbestçe dolaşabilirken işgücünün aynı serbestliğe sahip olmadığı bir düzendir. Bu düzenin önemli aktörleri Uluslararası Para Fonu(IMF), Dünya Bankası(DB), Dünya Ticaret Örgütü(DTÖ) ve ulusötesi şirketlerdir. Küreselleşme, kimi zengin ülkeleri ve zengin kişileri daha zenginleştirecek, yoksul ülke ve kişileri daha yoksullaştıracaktır.

Makalenin temel savı dünya ölçeğinde faaliyet gösteren küresel ekonomiyi yöneten ulusaşırı şirketlerin, kendi çıkarlarını sürdürebilecekleri küresel kentler yaratarak karlarını en çoklamak ve bu tutumlarını bugün olduğu gibi yarın da sürdürmeyi planlamaktır.

Anahtar Kavramlar: *Küreselleşme, Kapitalizm, Kentleşme, Küresel Kenti, Ulusötesi Şirketler.*

The Evolution of Urban Dynamics under Globalization

Abstract

The globalization is a concept of event which influences the economic, political, social, and cultural aspects of the societies, has been used frequently during the last quarter of the 20 th Century. Even so, encounter and introduction of societies with globalization is not a new phenomenon. One version of globalization was started approximately 500 years ago by the

---

★ Bu makale 2009 yılında Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesinin ev sahipliğinde düzenlenen 7. Kamu Yönetimi Forumunda (KAYFOR) sunulan bildirinin gözden geçirilmiş ve genişletilmiş halidir.

* Yrd. Doç. Dr., Hitit Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü. (huseyindogan@hitit.edu.tr)

Colonization efforts of Western European Countries. The latest phase of globalization has been completed and a new definition has been brought after the information technology revolution of 1980s and the collapse of the Sovient Union during the 1990s. The cities have been functioning many tasks during these phases.The effects of globalization increased the degree of interdependence among the cities as well as states. Some cities are encouraged to make contacts with other cities outside of the national borders. Globalization is a system in which poverty is not eliminated, and while money and goods could move freely across national borders, labor is not allowed to do so. The main actors of this system are the IMF, the World Bank, the World Trade Organization, and the multinational corporations. The main idea of this paper is to show that multinational companies, which are operating in a global scale and ruling the global economy, try to maximize their profits by creating world cities in order to continue their interests and also plan ways to continue the same attitude in future.

***Key Words**: Globalization, Capitalizm, Urbanization, Global City, Multinational Corparations*

I.GİRİŞ

Günümüzün en önemli tartışmalarından birine konu olan küreselleşme çok gevşek bir kavram olmakla birlikte bu kavrama ilişkin son otuz yılda geniş bir kaynak birikimi oluşmuştur. Küreselleşme yirminci yüzyılın son çeyreğinde dünya kamuoyunda olağanüstü, savunan ve eleştiren tarafların sıklıkla kullandıkları bir sözcüktür. Gerçekten tüm uluslarda, kalkınmış ve kalkınmakta olan ülkeler için küreselleşme güncel moda kavramlardan biri haline gelmiştir.

Küreselleşme, eski bir süreci tanımlayan yeni bir sözcüktür. Bu sözcük özellikle 1980'li yıllarda gündeme gelen, uluslararası düzeyde teknik, ekonomik, toplumsal, ekinsel, siyasal ve ekolojik etkileşimlerin, dönüşümlerin boyutlarını göstermek amacıyla kullanıla gelmiştir. Küreselleşmenin arkasındaki itici güçlerden önemli olanlardan biri, yirminci yüzyılın son on yılı içinde, dünyada yaşanan siyasal gelişmeler ve değişmelerdir. Özellikle Doğu Avrupa'da 1989'da yaşanan siyasal değişimler ve 1991'de Sovyetler Birliği'nin dağılışı önemli etkenlerdir. Bu ülkenin dağılması sonucu iki kutuplu dünya, tek kutuplu dünyaya dönüşmüştür. Küreselleşmenin yoğunlaşmasına başka bir siyasal neden ise uluslararası ve bölgesel hükümet mekanizmalarının gelişmesidir. Birleşmiş Milletler (BM), Avrupa Birliği (AB) ve bu kuruluşlara üye devletlerin hükümetlerinin bölgesel işbirliğine katılmaları, bunların sağladığı ekonomik, toplumsal ve siyasal yarar elde etmeleri ile Sivil Toplum Kuruluşları (STK)'nın kararları etkili olmuştur.

Küreselleşmeden söz etmek, ekonomik bir dizge olarak kapitalizmin dünyaya yayıldığını söylemektir (Adda, 2002: 9). Şu halde küreselleşmenin, kentlere etkisini ortaya koyabilmek için kapitalizmin kısaca gelişimine bakmak gerekir.